Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k Návrhu rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) a k Návrhu rozhodnutí Rady o sedmém rámcovém programu Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011)

KOM(2005) 119 v konečném znění/2 - 2005/0043 (COD) - 2005/0044 (CNS)

(2006/C 65/02)

Dne 25. dubna 2005 se Rada, v souladu s článkem 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci výše uvedené.

Specializovaná sekce „Jednotný trh, výroba a spotřeba“, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 11. listopadu 2005. Zpravodajem byl pan WOLF a spoluzpravodajem pan PEZZINI.

Na 422. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 14. a 15. prosince 2005 (jednání ze dne 14. prosince), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 123 hlasy pro a 4 členové se zdrželi hlasování.

Obsah:

1. Shrnutí a doporučení

2. Úvod

3. Obsah návrhu Komise

4. Obecné poznámky

5. Zvláštní připomínky

6. Program EURATOM

1. **Shrnutí a doporučení**

1.1 Lisabonské cíle ([1]) se týkají postavení Evropy v globální konkurenci. Jejím základním znakem je globální závod rostoucích investic do výzkumu a vývoje, a to jak na straně již tradičních průmyslových států (např. USA, EU a Japonsko), tak i na straně rychle sílících hospodářských velmocí (např. Čína, Indie, Brazílie, Korea) s podstatně levnější pracovní silou.

1.2 Dostatečně podporovaný, účinný a špičkový výzkum a vývoj jsou totiž významným základem a předpokladem pro inovaci, konkurenceschopnost a blahobyt, a díky tomu také pro kulturní rozvoj a sociální služby. investování do výzkumu a vývoje vede - s velkým faktorem zesílení - k vyšší ekonomické síle. Tomu odpovídá i cíl 3 % stanovený v roce 2002 v Barceloně ([2]), který z hlediska globálního závodu představuje „pohyblivý cíl“ (moving target).

1.3 Výzkum a vývoj podporovaný Evropským společenstvím vytváří podstatnou evropskou přidanou hodnotu. Otevírá potenciály, jež výrazně překračují schopnosti jednotlivých členských států, a umožnil již evropský vývoj světového významu. Na nezbytné a obsáhlé národní výzkumné programy členských států má rozhodující a stimulační pákový a integrační účinek, což také vede ke slučování zdrojů. Spojuje elitu evropského výzkumu, evropský průmysl a evropské subjekty s rozhodovací pravomocí. Je katalyzátorem evropské integrace, soudržnosti a tvorby identity. Je jádrem evropského výzkumného prostoru.

1.4 Návrh Komise zvýšit dosavadní výdaje a věnovat nyní těmto cílům téměř 8 % souhrnného rozpočtu Společenství představuje vítaný a nezbytně nutný první krok tím správným směrem. Je minimálním vkladem (který by měl v dlouhodobějším horizontu ještě stoupat) do snah neriskovat pozici Evropy coby kolébky moderní vědy a techniky, ale naopak ji udržet a posílit. Lisabonské cíle nejsou bez tohoto předpokladu ani v delším časovém horizontu dosažitelné.

1.5 Avšak nejen konkurenceschopnost národního hospodářství, ale i kulturní a politický respekt a vliv, jakož i z nich vyplývající atraktivita pro investory, vědce a inženýry („brain-drain“!) závisí na vědeckotechnické výkonnosti. EU musí zůstat rozhodujícím, vyhledávaným kooperačním partnerem a nesmí ztratit svůj mezinárodněpolitický význam v globální síti.

1.6 V souvislosti s tím Výbor apeluje na Evropský parlament, Evropskou radu a zejména na hlavy států a vlád členských států, aby naléhavě nutné investice do výzkumu a vývoje navržené Komisí byly dány k dispozici v plném rozsahu a nestaly se horkou bramborou nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU. Toto rozhodnutí bude významnou zkouškou výkonnosti evropské politiky, jak správně nastavit výhybku pro budoucnost.

([1]) To se týká i cílů obnovené Lisabonské strategie (Evropská rada ze dne 23. března 2005).

([2]) Do roku 2010 je třeba zvýšit celkové výdaje na výzkum a vývoj v EU na 3 % HDP, s 2/3 podílem soukromého sektoru. Viz rovněž Úř. věst. C 95, 23.4.2003.

1.7 Mimo to Výbor vyzývá hlavy států a vlád členských států a evropský průmysl, aby národními výzkumnými programy a výzkumem v oblasti průmyslu přispěly k co nejrychlejšímu dosažení cíle 3 %.

1.8 Výbor podporuje zásadní koncepci obou rámcových programů navržených Komisí (7. rámcového programu a 7. rámcového programu Euratom). Týká se to nejen jejího tematického obsahu a strukturního členění, ale většinou také vyváženosti mezi jednotlivými cíli a prvky programu.

1.9 Výbor vítá, že se podprogramy „Energetika“, „Bezpečnost“ a „Astronautika“ znovu stanou předmětem jednání. Zajištění dostatečného, cenově výhodného a udržitelného zásobování EU energií je jedním z nejdůležitějších problémů majících prioritu v napěťovém poli mezi udržitelností, nezávadností pro životní prostředí a konkurenceschopností, a jeho řešení spočívá v dostatečném výzkumu a vývoji. Vysoká závažnost tématu Bezpečnost je v poslední době ještě mnohem zřetelnější v souvislosti s opovrženíhodnými teroristickými útoky.

1.10 Mnohé z problémů, jež je třeba vyřešit, představují úkoly, jež se vzájemně překrývají, a zahrnují hned několik podprogramů – včetně humanitních věd a ekonomie. V těchto případech Výbor doporučuje postarat se o vyšší koordinaci i o nezbytná propojení. Současné přidělení rozpočtu jednotlivým podprogramům by tak ještě mohlo být ovlivněno. To se týká i části rozpočtu, jež je určena k ekonomickým šetřením a je možná příliš nízká.

1.11 Výbor vítá záměr Komise zjednodušit administrativní postupy, snížit náklady, jež jsou s nimi spojené, a zvýšit tak účinnost evropských výzkumných programů. Momentální množství vynakládané práce a nákladů na navrhovací a schvalovací řízení je příliš veliké a způsobuje problémy uživatelům z oblasti vědy a průmyslu. Účast na Evropském programu pro výzkum se účastníkům musí vyplatit, včetně rizika podání žádosti. To platí zejména také pro menší subjekty, jako jsou malé a střední podniky, nebo menší skupiny výzkumných pracovníků z univerzit a výzkumných center.

1.12 Podstatným aspektem je přitom dostatečná kontinuita návrhových a podpůrných modalit, jakož i kooperačních struktur a organizačních forem (nástrojů). Nové nástroje jako Společné technologické iniciativy by měly být zaváděny s velkou obezřelostí a zpočátku jen pro zkušební fázi.

1.13 Vzhledem k rozhodující roli malých a středních podniků v lisabonském procesu Výbor vítá záměr Komise ještě více zapojit malé a střední podniky do procesu výzkumu, vývoje a inovace. V souladu s tím doporučuje, aby byl rozpočet k tomu určený v případě potřeby ještě zvýšen, pokud by finanční prostředky vyčleněné pro rámcový program pro konkurenceschopnost a inovaci (2007 až 2013), jež není předmětem tohoto dokumentu, má však důležitou podpůrnou a zprostředkující roli, nebyly dostatečné.

1.14 Pro šanci na úspěch v případě těchto malých a středních podniků, které byly založeny za účelem rozvoje a uvádění nových technicky vyspělých výrobků na trh, je nezbytný především dostatečný počáteční kapitál a „rizikový kapitál“ (venture-capital), aby úspěšně přestály prvních 5 až 10 let své činnosti.

1.15 Výbor podporuje roli Společného výzkumného střediska a jeho důležité spektrum úkolů v mnoha oblastech, včetně analýzy budoucích trendů ve vědeckotechnické, ekonomické a společenské oblasti, a jejich význam pro politické konzultace.

1.16 Co se týče mnoha dalších, detailnějších poznámek a doporučení, odkazuje Výbor na podrobnější oddíly 2, 4 a 5 tohoto stanoviska.

2. **Úvod**

2.1 **Hospodářská, sociální a kulturní budoucnost Evropy**. Budoucí rozvoj Evropy a její postavení v globální mocenské struktuře jsou určovány zejména konkurencí na světovém trhu s měnící se strukturou průmyslu a hospodářství, situací na trhu práce a situací v surovinách. Růst, úspěch a ekonomická síla - jakož i z nich živená schopnost sociálních služeb a kulturního rozvoje – rozhodující měrou závisí na dostupných znalostech, a tedy na investicích do výzkumu a technického rozvoje; investování do výzkumu a vývoje vede - s velkým faktorem zesílení - k vyšší ekonomické síle.

2.2 **Globální konkurenční situace**. Zde Evropa stojí na jedné straně v konkurenci s mezitím již tradičními průmyslovými státy, jako je USA, Japonsko nebo Rusko, přičemž zejména investice **USA** ([3]) do všech odvětví spjatých s výzkumem a vývojem výrazně převyšují investice EU, a tak neustále zvyšují již existující náskok. Na druhé straně Evropa stojí v konkurenci s rychle sílícími hospodářskými velmocemi, jako je **Čína, Indie, Brazílie**, Korea atd.

([3]) Zvláště významným příspěvkem jsou přitom značné, a nejen k vojenskému výzkumu sloužící, náklady na výzkum a vývoj z rozpočtu ministerstva obrany USA.

2.3 **Globální závod v oblasti výzkumu**. Naposledy jmenované země však disponují vůči EU nejen mnohem **levnější pracovní silou**, ale začínají se vyznačovat i rychle **rostoucími vysokými vědeckotechnickými standardy** i značnými investicemi do vzdělávání, výzkumu a vývoje. Pro EU je tedy stále obtížnější zajistit své naopak mnohem vyšší platy i sociální a ekologické standardy pomocí dalšího vědeckotechnického náskoku a odpovídajících kvalitnějších výrobků a postupů. Evropa tedy musí všechno vsadit na to, aby neprohrála tento **globální závod** rostoucích investic do výzkumu a vývoje, jenž je pro její budoucnost klíčový.

2.4 **Všeobecné uznání a atraktivita - mezinárodní spolupráce.** Nejen konkurenceschopnost národního hospodářství a z ní vyplývající atraktivita pro investory, vědce a inženýry („brain-drain"!), ale i kulturní a politický respekt a vliv závisí na vědeckotechnické výkonnosti. EU musí zůstat rozhodujícím, vyhledávaným kooperačním partnerem a nesmí ztratit svůj mezinárodněpolitický význam v globální síti.

2.5 **Lisabonská strategie**. V tomto ohledu se Evropská rada v Lisabonu (v březnu 2000) rozhodla vytvořit z Unie nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomiku světa založenou na znalostech ([4]). Od té doby je uskutečnění Lisabonské strategie a v ní obsažené vytvoření silného evropského výzkumného prostoru nepochybnou nejdůležitější částí evropské politiky. Evropská rada **v Barceloně** (na jaře 2002) vymezila cíle podpory výzkumu mimo jiné kvantitativně: Je třeba zvýšit celkové výdaje v EU do roku 2010 na 3 % HDP, s 2/3 podílem soukromého sektoru. **(Cíl 3 %)**. Výbor však poukazuje na to, že tento cíl představuje z hlediska závodu investic „**pohyblivý cíl" (moving target)**; kdo ho dosáhne příliš pozdě, bude i nadále zaostávat.

2.6 **Nutnost silného výzkumného programu Společenství**. Výzkum a vývoj podporovaný Evropským společenstvím nejen doplňuje výzkumné programy členských států, ale kromě toho vede k podstatné evropské přidané hodnotě. Otevírá potenciály, jež výrazně překračují schopnosti jednotlivých členských států, a umožnil již evropský vývoj světového významu ([5]). Na nezbytné a obsáhlé národní výzkumné programy členských států má rozhodující a stimulační pákový a integrační účinek. Odpovídá mezinárodnímu charakteru vědy, výzkumu a výroby, a mezinárodnímu trhu práce, jenž je pro ně nezbytný.

2.7 **Katalyzátor evropské integrace a soudržnosti**. Výzkum a vývoj na úrovni Společenství dále propojuje elitu evropského výzkumu, evropský průmysl a evropské subjekty s rozhodovací pravomocí. Je významným katalyzátorem evropské integrace, soudržnosti a tvorby identity.

2.8 **Návrhy Komise.** Návrhy Komise se týkají obsahových a finančních opatření, jež jsou pro podporu vědy a vývoje, a tím pro cíle Lisabonské strategie ze strany Společenství naléhavě nutné. Navzdory přírůstku zahrnují stále ještě jen relativně malou část, a sice momentálně stěží 8 % souhrnného rozpočtu EU navrženého pro období let 2007 až 2013.

2.9 Návrhy Komise navíc souvisejí s návrhem na zavedení **rámcového programu pro konkurenceschopnost a inovaci (2007 2013)**, jež není předmětem tohoto dokumentu. Ten by mohl převzít roli **prostředníka** mezi zde předloženým rámcovým programem a žádoucími inovačními procesy mnoha **malých a středních podniků**.

2.10 **Zkouška stanovení priorit**. Je proto rozhodující zkouškou závažnosti, výkonnosti a důvěryhodnosti evropské politiky, jestli Parlament a Rada - z hlediska finančního výhledu – a zejména také členské státy vyjádří souhlas s navrhovaným opatřením a přidělí mu náležitou prioritu (viz také odstavce 4.2 až 4.6).

3. **Obsah návrhů Komise**

3.1 Sedmý rámcový program Evropského společenství pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace (2007 až 2013) – dále jen **RP7** – se oproti svým předchůdcům vyznačuje následujícími vlastnostmi:

— od počátku zahrnuje Evropu složenou z 25 států;

— vztahuje se na období prodloužené o dva roky;

— obsahuje výrazné zvýšení souhrnného rozpočtu a také ročních rozpočtů;

— nabízí jasné a srozumitelné členění navržených programů a částí programů;

— konkrétními novými částmi programu se stala témata energetický výzkum, výzkum v oblasti bezpečnosti a astronautika.

3.2 Zachováno zůstává naopak období pro sedmý rámcový program Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom) pro výzkum a odbornou přípravu v oblasti jaderné energie (2007 až 2011) – dále jen **RP7 Euratom** - zahrnuje ale samozřejmě také Evropu složenou z 25 států.

3.3 **RP7** se má skládat ze čtyř specifických programů, které odpovídají čtyřem hlavním cílům evropské výzkumné politiky:

— **Spolupráce**

Tato část programu zabírá s asi 61 % rozpočtových prostředků největší část **RP7**. Z těchto prostředků má být podporována přeshraniční spolupráce výzkumných činností, včetně spolupráce EU s třetími zeměmi.

([4]) Evropská rada tento cíl v březnu 2005 (v Bruselu) v rámci svých rozhodnutí o opětovném oživení Lisabonské strategie výslovně potvrdila a upřesnila.

([5]) Příklady úspěšné spolupráce na evropské úrovni: ARIANE, AIRBUS, CERN, ESO, GALILEO, JET/ITER.

— **Myšlenky**

V evropské konkurenci má být podporován „hraniční výzkum“, řízený samostatnou Evropskou radou pro výzkum. Může se vztahovat na všechny vědecké (včetně humanitních věd) a technické oblasti.

— **Lidé**

Podpora vzdělávání a profesního rozvoje výzkumných pracovníků, které se označují jako tzv. akce „Marie Curie“, se má dál rozvíjet a rozšiřovat, včetně intenzivnějších propojení se systémy jednotlivých států.

— **Kapacity**

Aspekty evropských kapacit pro výzkum a inovaci mají být podporovány v následujících oblastech: rozšiřování a vytváření výzkumných infrastruktur; výzkum prováděný ve prospěch malých a středních podniků; regionální uskupení zaměřená na výzkum; uvolnění celého výzkumného potenciálu v „konvergenčních“ regionech EU; otázky v oblasti „věda ve společnosti“; „horizontální“ činnosti v rámci mezinárodní spolupráce.

— **Společné výzkumné středisko**

Navíc bude existovat zvláštní program pro nejaderné činnosti Společného výzkumného střediska.

3.4 Navržená celková částka finanční účasti Společenství na RP7 činí **72 726 milionů eur**. Tato částka se procentuálně rozdělí mezi činnosti uvedené v čl. 2 odst. 2 až 6 takto:

Spolupráce	61,1 %
Myšlenky	16,3 %
Lidé	9,8 %
Kapacity	10,3 %
Nejaderné činnosti Společného výzkumného střediska	2,5 %

3.5 **Program Spolupráce** s navrženým celkovým rozpočtem ve výši **44 432 milionů eur** se člení na tematické podprogramy mající prioritu. Přitom je třeba zajistit průchodnost mezi podprogramy a umožnit přístupy, jež přesahují jednotlivá témata. Program se skládá z následujících devíti témat pro výzkum, která by EU měla projednat v rámci spolupráce mezi jednotlivými zeměmi. Zde je ukázáno také navržené procentuální rozdělení rozpočtu.

— Zdraví	18,7 %
— Potraviny, zemědělství a biotechnologie	5,5
— Informační a komunikační technologie	28,5 %
— Nanovědy, nanotechnologie, materiály a nové výrobní technologie	10,9 %
— Energetika	6,6 %
— Životní prostředí (včetně změn klimatu)	5,7 %
— Doprava (včetně letectví)	13,3 %
— Sociální, ekonomické a humanitní vědy	1,8 %
— Bezpečnost, vesmír	8,9 %

3.6 **RP7 Euratom** je rozdělen do dvou specifických programů.

3.6.1 Jeden z nich se zabývá těmito tématy:

— **výzkum v oblasti energie z jaderné syntézy**: vývoj techniky pro bezpečný, udržitelný a hospodárný zdroj energie šetrný k životnímu prostředí a

— **jaderné štěpení a radiační ochrana:** podpora bezpečného využívání jaderného štěpení a dalších možností využití radioaktivity v průmyslu a lékařství.

3.6.2 Druhý program zahrnuje činnosti Společného výzkumného střediska v oblasti jaderné energie.

3.6.3 Celkově má být na provádění **RP7 Euratom** v období 2007 až 2011 vyčleněno **3 092 milionů eur**. Tato částka je procentuálně rozdělena následovně:

a) Výzkum v oblasti energie z jaderné syntézy	69,8 %
b) Jaderné štěpení a radiační ochrana	12,8 %
c) Jaderné činnosti Společného výzkumného střediska	17,4 %

3.7 Sem patří podrobný výklad a vysvětlení navržených **zásad a nástrojů podpory**. Byly již uvedeny v jednom z předchozích sdělení Komise ([6]), ke kterému Výbor zaujal obšírné stanovisko ([7]).

4. **Obecné poznámky**

4.1 Předložený návrh Komise je velmi rozsáhlý dokument, který zahrnuje významný program výzkumu a vývoje s mnoha detaily, fasetami a propojeními. Proto v rámci tohoto stanoviska není možné ani konkrétně vyložit všechny navržené prvky programu a postupy, ani je okomentovat. Podrobné **poznámky se** proto **omezují** na aspekty, jimž Výbor věnuje

([6]) Věda a technika: klíče k budoucnosti Evropy – obecné zásady pro podporu výzkumu v Evropské unii. KOM(2004) 353 v konečném znění

([7]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

zvláštní pozornost. Poukazuje na svá dřívější doporučení ([8]) k příslušným specifickým tématům a zdůrazňuje jejich význam platný i pro 7. rámcový program. Další názory budou obsahovat pozdější stanoviska Výboru ke sdělením Komise v souvislosti se „specifickými programy“ ([9]) a „pravidly pro přístup“ ([10]).

4.2 Výbor pokládá oba navržené **rozpočty** za minimální vklad (který by se měl v dlouhodobějším horizontu ještě zvyšovat), aby se neriskovala pozice Evropy coby kolébky moderní vědy a techniky, ale naopak byla udržena a posílena. Vidí v tom vítaný a nezbytně **nutný první krok** a zřetelný signál k přiblížení se, alespoň na úrovni Společenství, politickému **cíli 3 %** ([11]), jež byl vyhlášen na summitu **v Barceloně** evropskými hlavami států a vlád.

4.3 **Bez přiměřených finančních prostředků nemohou RP7 a RP7 Euratom své úkoly v rámci Lisabonské strategie splnit.** Hrozí dokonce nebezpečí, že Evropa bude v globálním závodě i nadále zaostávat. Výzkum a vývoj jsou výchozím bodem a motorem inovačního procesu směřujícího ke konkurenceschopným výrobkům a technikám. Jejich prostřednictvím může dojít k lavinovému efektu, jenž bude mít dopad na dynamiku hospodářství a míru zaměstnanosti.

4.4 Kromě toho je návrh Komise jasným signálem pro členské státy, aby následovaly tohoto příkladu a učinily všechno pro to, aby pomocí národních rozpočtů na výzkum umožnily co nejrychlejší dosažení cíle 3 %.

4.5 Výbor proto pokládá **celkovou výši** obou rozpočtů, na nichž je třeba se usnést, za rozhodující zkoušku evropské politiky, její důvěryhodnosti a schopnosti jednat. Přesně na tom se totiž ukáže, zda evropská politika skutečně stanovuje **nezbytné priority** a správně přehazuje výhybku, aby zabránila sklouznutí EU v globálním závodění a mohla splnit sliby Lisabonských cílů.

4.6 **Výzva.** V souvislosti s tím Výbor vyzývá Evropský parlament, Evropskou radu a zejména hlavy států a vlád členských států, aby Komisí navržené naléhavě nutné **investice do výzkumu a vývoje byly dány k dispozici a nestaly se horkým bramborem nebo obětí vyjednávání o budoucím souhrnném rozpočtu EU**. Jinak by vznikly nejen velké škody, ale nebyly by realizovány ani cíle Lisabonské strategie a prestiž i důvěryhodnost evropské politiky by utrpěla újmu.

4.7 Mimo to Výbor vyzývá hlavy států a vlád členských států a evropský průmysl, aby co do rozsahu významnějšími **národními výzkumnými programy** a **výzkumem v oblasti průmyslu** podstatným způsobem přispěly k co nejrychlejšímu dosažení **cíle 3 %**.

4.8 Výbor podporuje **zásadní koncepci** obou rámcových programů navržených Komisí (7. rámcového programu a 7. rámcového programu Euratom). To se týká nejen jejího tematického obsahu a strukturního členění, ale většinou také vyváženosti mezi jednotlivými cíli a prvky programu.

4.9 Výbor vítá, že se návrh Komise zabývá mnoha jeho doporučeními nebo že jim přikládá zvláštní význam. Pokud jde o témata výzkumu v rámci specifického programu „Spolupráce“, týká se to např. jeho stanovisek k tématům **nanotechnologie** ([12]), **biotechnologie** ([13]), **výzkum zdraví** ([14]), **informační technologie** ([15]), **energetický výzkum** ([16]) (včetně výzkumu v oblasti energie z jaderné syntézy ([17])), **astronautika** ([18]) a **výzkum v oblasti bezpečnosti** ([19]). Na tomto místě je třeba zopakovat, že Výbor všem těmto tématům přikládá velký význam a podle toho rozhodně podporuje jejich zpracovávání. Všechno, co Výbor vnímá ještě jako patrné nedostatky, nebo zvláštní aspekty, bude uvedeno později.

4.10 Co se týče **astronautiky a výzkumu v oblasti bezpečnosti,** Výbor sice doporučil a také zdůvodnil, že by jejich podporu a zpracování umístil mimo RP7. Vidí však i výhody jejich umístění v rámci RP7, např. jednodušší administrativu i lepší koherenci a synergie s jinými částmi programu. Proto se nyní přimlouvá za pokus umístit tyto části programu do RP7 a ze získaných zkušeností při hodnocení v polovině období nebo v RP8 v případě potřeby vyvodit důsledky.

4.10.1 Téma „Aplikace založené na vesmírných technologiích ve službách evropské společnosti“ umístěné v podprogramu astronautika spolupracuje jako typické překrývající se téma (viz oddíl 5) s tématy bezpečnost, životní prostředí a informační technologie.

([8]) Viz poznámky pod čarou 14 až 21.
([9]) KOM(2005) 440 až 445 v konečném znění
([10]) Očekáváno zanedlouho.
([11]) Úř. věst. C 95, 23.4.2003.
([12]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.
([13]) Úř. věst. C 234, 30.9.2003. Úř. věst. C 61, 14.3.2003. Úř. věst. C 94, 18.4.2002.
([14]) Úř. věst. C 74, 23.3.2005. Úř. věst. C 133, 6.6.2003.
([15]) Úř. věst. C 302, 7.12.2004.
([16]) Úř. věst. C 241, 7.10.2002.
([17]) Úř. věst. C 302, 7.12.2004.
([18]) Úř. věst. C 220, 16.9.2003. Úř. věst. C 112, 30.4.2004.
([19]) Úř. věst. C 157, 28.6.2005.

4.10.2 V současné době bohužel velmi aktuální témata **výzkumu v oblasti bezpečnosti** jako „ochrana před terorismem a trestnou činností“, „bezpečnost infrastruktur a veřejných služeb“, „ochrana hranic“, „bezpečnost a společnost“ atd. jsou překrývající se témata a bylo by vhodné doplnit je v oblasti výzkumu humanitních a sociálních věd tématy jako „výzkum konfliktů a míru“ a „výzkum kultury“, a dozvědět se tak více o pozadí konfliktů a možnostech, jak konfliktům zabránit či předcházet. Zvláštní váhu je třeba přikládat **boji proti terorismu** a kontrole (viz také odst. 6.4.3) nad nebezpečnými **zbraněmi hromadného ničení.**

4.11 Co se týče specifického **programu „Myšlenky“**, Výbor vítá, že i jeho doporučení ([20]) jsou předmětem zájmu. Tato doporučení se týkala zejména nezávislého řízení tohoto programu Evropskou radou pro výzkum, kterou by měli tvořit vynikající mezinárodně uznávaní vědci; Výbor opakuje své doporučení, aby se zapojili i výborní vědci z oblasti výzkumu průmyslu. O to více Výbor doporučuje i Parlamentu a Radě, aby vyjádřili souhlas tomuto novému způsobu podpory výzkumu, s nímž by se mělo zacházet analogicky jako např. s Medical Research Council (Spojené království) nebo s Deutsche Forschungsgemeinschaft (Německo).

4.11.1 Tento program - zaměřený na podporu excelence **ve všech oblastech vědy a techniky** - povede k evropské přidané hodnotě a přispěje ke konkurenceschopnosti EU v globálním kontextu. Výbor poukazuje zejména na to, že ([21]) *jen základní výzkum svobody a nezávislosti, výzkum bez pout – a přece ne bezmezný – je schopen dodat nejdůležitější surovinu budoucího blahobytu: nové znalosti (neoficiální překlad – pozn. překl.).* I průmysl ([22]) podporuje význam základního výzkumu a jeho podporu.

4.11.2 To odpovídá i opakovanému doporučení Výboru v **inovačním trojúhelníku základní výzkum, aplikovaný výzkum a vývoj** (vývoj produktů a procesů) přičíst význam všem třem nezbytným pilířům, jenž jim náleží, a vytvořit tak optimální předpoklady pro úplný úspěch. Z jiného úhlu pohledu je to nezbytné i pro víceoborovost navrhovanou Komisí. Dále Výbor opětovně poukazuje na to, že **hranice mezi pojmy** základní výzkum, aplikovaný výzkum a vývoj byly vždy **plynulé a nahodilé**, neměly by tedy v žádném případě být pomocí administrativních opatření uměle zdůrazňovány.

([20]) Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

([21]) Citát z proslovu tehdejšího německého spolkového kancléře Gerharda Schrödera při zahájení Einsteinova roku 2005. Je tam také: *„Výzkum základů však zároveň musí mít jistotu, že bude moci probíhat bez tlaku bezprostřední využitelnosti a bez nutnosti neustálých důkazů užitečnosti.“ (neoficiální překlad – pozn. překl.).*

([22]) Viz The Economic Returns to Basic Research and the Benefits of University-Industry Relationships. A literature review and update of findings. Report for the UK Office of Science and Technology*, autor: SPRU - Science and Technology Policy Research. Alister Scott, Grové Steyn, Aldo Geuna*, Stefano Brusoni, Ed Steinmueller, 2002.

4.12 Výbor rovněž vítá posílení opatření v oblasti **Lidé** a v ní umístěném **programu Marie-Curie**. Tento program se již osvědčil jako mimořádně úspěšný a důležitý nástroj pro vzdělávání a podporu **„evropských vědců“** a posílení **atraktivity evropského výzkumného prostoru** pro výzkumné pracovníky z celého světa. Výbor opakuje, že výzkumní pracovníci nejsou jen tvůrci nových znalostí, ale i nejdůležitější (pře)nosnou silou těchto znalostí mezi zeměmi a kontinenty, jakož i mezi výzkumnými organizacemi a průmyslem, a tedy i mezi výzkumem a jeho uplatněním.

4.12.1 Jako část tohoto programu je dále třeba zdůraznit cíle **celoživotní učení a profesní rozvoj, jakož i cesty a partnerství mezi průmyslem a univerzitami.** Zatímco první cíl slouží ke kvalifikaci mladých výzkumných pracovníků a zvláště jejich dalšímu profesnímu rozvoji – včetně dalšího rozvoje již zkušených výzkumných pracovníků (viz také následující odstavec), platí pro druhý cíl důležitý úkol dlouhodobě zavádět a podporovat programy pro spolupráci mezi vysokoškolskými zařízeními a průmyslem, především malými a středními podniky, tedy podporovat výše uvedený inovační trojúhelník. Proto by měla být podporována především **mobilita mezi veřejným a soukromým sektorem.** Tato mobilita by měla zahrnovat i mobilitu např. do zemědělství nebo politických institucí a partnerství s nimi.

4.12.2 Tím se Výbor zároveň dotýká **klíčové role univerzit** coby **institucí pro výzkum a vzdělávání.** Aby mohly plnit své úkoly, musí však materiální/přístrojové vybavení univerzit, jejich personální rozpočet a jejich organizační struktura odpovídat tomuto cíli (viz také odstavec 4.15.4). Zde existují - zejména ve srovnání se špičkovými univerzitami např. v USA - velmi závažné nedostatky. Výbor tedy vítá, že Komise k této důležité otázce připravuje vlastní sdělení, ke kterému Výbor zaujme stanovisko. Na tomto místě je třeba předjímat hledisko důležité pouze pro RP7, a sice, že musí existovat podpůrné nástroje, jež jsou přizpůsobeny obvyklé velikosti projektů skupin výzkumných pracovníků působících na univerzitách.

4.13 Výbor kromě toho vítá snahu Komise vytvořit koherentní **profesní obraz „evropského výzkumného pracovníka“**, vybudovat pro něj spolehlivý kariérní postup a tomu přizpůsobit pravidla vnitřního trhu. Výbor již dříve poukázal na to ([23]), že lidský kapitál je nejcitlivějším a nejcennějším zdrojem pro výzkum a vývoj a že podporuje úsilí Komise o rozvoj a zachování lidských zdrojů. Výbor je s Komisí zajedno v tom, že potřeba zlepšení se týká jak podoby individuálních pracovních smluv pro výzkumné pracovníky, tak i pro všechny druhy mobility důležitého přizpůsobení/převoditelnosti všech prvků sociálního a důchodového zabezpečení.

([23]) Viz rovněž Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

4.13.1 Jestliže se nepodaří nabídnout schopným mladým vědcům **atraktivní a plánovatelnou profesní dráhu** (USA: **tenure-track**), budou provádět výzkum mimo Evropu nebo se budou věnovat jiné práci. Mobilita vědců není potřebná a žádoucí pouze uvnitř EU, nýbrž i mezi EU a mnoha dalšími státy. Nesmí to však vést k odlivu mozků („brain-drain"). Zvláštním aspektem je zde, ve smyslu důležité soudržnosti rodin, možnost zaměstnávat oba partnery – tzv. „kariéra ve dvou".

4.13.2 Výbor zde odkazuje i na doporučení Komise z 11. března 2005 ohledně **Evropské charty výzkumných pracovníků** ([24]) a na soubor pravidel chování pro přijímání výzkumných pracovníků, které mají posloužit výše jmenovaným cílům. Podporuje záměr, který je zde vyjádřen, a zejména množství specifických podrobností, které slouží k jeho dosažení. Proto lituje, že doporučená úprava zachází v některých bodech příliš daleko, a tím znesnadňuje svoji vlastní akceptaci a v zásadě dobrý úmysl ve vědecké komunitě. Některé ze zvolených formulací a doporučení považuje dokonce za zavádějící, přinejmenším však za nejasné nebo mylné ([25]). To může mj. ztížit zjednodušení postupů (viz následující odstavec) nebo vést k chybným rozhodnutím. Výbor proto doporučuje tuto důležitou úpravu příležitostně vhodným způsobem přepracovat.

4.14 Výbor v této souvislosti vítá i projevený záměr Komise zjednodušit mnohá opatření a předpisy o navrhovacích a rozhodovacích postupech pod heslem **„zjednodušení",** a znatelně je tak usnadnit navrhovatelům. Momentální značné množství vynaložené práce a nákladů na navrhovací a schvalovací řízení přeci představuje jednu z hlavních překážek pro uživatele z oblasti vědy a průmyslu. Pokud jde o průmysl, týká se to zejména malých a středních podniků a jejich pozoruhodného inovačního potenciálu, avšak rovněž menších skupinek výzkumných pracovníků na univerzitách. Postupy příznivější pro výzkum by podstatným způsobem zvýšily účinnost podpory výzkumu v Evropě a navíc by přispěly ke zlepšení „bruselského image" – který bohužel charakterizují zejména pojmy „byrokracie" a „nadbytečná regulace" – u evropských občanů. Výbor připomíná svá dřívější doporučení k této problematice a svoji podporu Marimonově zprávě ([26]). **Účast na Evropském programu pro výzkum se účastníkům musí vyplatit, včetně náročnosti a rizika podání žádosti!**

4.14.1 Výbor si uvědomuje, že tento záměr se dotýká **napjatého stavu** mezi nezbytnou **transparentností**, předpisy **Evropského účetního dvora** a odborným **posouzením** všech pracovníků s rozhodovací pravomocí. To může a musí vést k větší vlastní odpovědnosti zúčastněných subjektů (za tímto účelem však potom musí být přehodnoceno riziko jejich osobní odpovědnosti) na straně Komise nebo jí pověřených agentur. Z toho zároveň vyplývají velmi vysoké nároky na odborné znalosti zúčastněných subjektů v závislosti na oboru. Výbor proto opakuje svoje doporučení, že je zde třeba vždy zvláštních odborníků s dlouholetými zkušenostmi. Výbor připomíná svá dřívější doporučení v tomto ohledu ([27]).

4.14.2 Obzvláště důležitým hlediskem pro inovace a pro vymanění se z průměrnosti je při tom nezbytná připravenost **přijmout** i **nejistotu** a **riziko** neúspěchu. Proražení do nových vědeckotechnických oblastí a hledání neznámého nelze naplánovat nebo vyložit tak, že úspěch bude zaručen - naopak, je-li vše známo dopředu, nemohou vzniknout žádné nové poznatky. „Nezdar" proto nesmí být hodnocen jako takový, ale jako užitečný poznatek v postupování způsobem „pokus-omyl". **Příležitost a riziko jsou dvě strany téže mince**.

4.14.3 Zřízení externích agentur se doporučuje jen tehdy, pokud tím bude zajištěno podstatné zlepšení správních postupů a prokáže se jasná nákladová výhodnost. Potenciální dodatečné resp. externí **správní náklady se v žádném případě nesmí odrazit ve snížení rozpočtu pro samotný výzkum!**

4.15 Výbor obzvláště vítá i ty důležité části programu, které jsou zařazeny do zvláštního programu **„Kapacity"** a které zahrnují otázky výzkumných infrastruktur, výzkumu ve prospěch malých a středních podniků, Regionů znalostí, výzkumného potenciálu, vědy ve společnosti a akcí mezinárodní spolupráce.

4.15.1 Je třeba zdůraznit důležitý cíl většího zapojení **malých a středních podniků** do procesu výzkumu a inovací a vytvořit pro to vhodné rámcové podmínky a nástroje.

([24]) Úř. věst. L 75, 22.3.2005, s. 67.

([25]) Týká se to například nedocenění (a) skutečnosti, že hlavním úkolem výzkumu je vytvářet nové poznatky, zatímco otázka, co je prospěšné lidstvu nebo důležité pro společnost, nepředstavuje žádné kritérium aplikovatelné v jednotlivých případech (viz Úř. věst. C 221, 7.8.2001, část 4 a 6 (např. odstavec 6.7.1), jakož i poznámka pod čarou 14, nebo (b) důležitého významu dvojího výzkumu právě nejenom v zájmu zajištění nových poznatků, ale i jejich šíření, prohlubování a rozšiřování (viz např. Úř. věst. C 221, 7.8.2001, odstavce 4.7.5 a 4.7.6). Dobrý výzkum si nelze vynutit příliš úzkoprsými pravidly, nýbrž potřebuje volný prostor.
Nejúspěšnějším způsobem, jak prorazit v nových oblastech a dosáhnout dobrých výkonů, je jmenovat ty nejúspěšnější a obzvláště zkušené výzkumné pracovníky do řídicích funkcí, získat a podporovat nejlepší vědce a vybavit výzkumná pracoviště dostatkem spolehlivých přístrojů a finančních prostředků (kritické množství). Viz rovněž Úř. věst. C 204, 18.7.2000 a Úř. věst. C 110, 30.4.2004. Kvalifikaci výzkumného pracovníka nelze ani kvantifikovat ani objektivizovat – její posouzení nevyhnutelně závisí na uvážení jeho zkušenějších kolegů.

([26]) Report of an Expert Panel chaired by Prof. Marimon, 21 June 2004, Sixth Framework Programme [Zpráva z jednání expertů pod předsednictvím prof. Marimona z 21. června 2004, šestý rámcový program].

([27]) Úř. věst. C 204, 18.7.2000 (CES 595/2000, zde odstavec 9.8.4).

4.15.2 Podpora prostřednictvím **programu pro inovace** se může rozvinout v další dobrý nástroj **podpory malých a středních podniků** ([28]). Avšak i zde musí mít postupy realizovatelnou míru přiměřenou malým a středním podnikům. V závislosti na úspěchu tohoto programu pro inovace považuje Výbor za hodné zvážení, zda by rozsah explicitní podpory malých a středních podniků neměl být vyšší než současných 15 %, zejména také s ohledem na potřeby nových členských států. Výbor zde připomíná svá dřívější vyjádření, že šance na úspěch těchto malých a středních podniků, které byly kdysi založeny za účelem rozvoje a uvádění na trh nových technicky vyspělých výrobků, závisí na dostatečném vybavení počátečním kapitálem a **„rizikovým kapitálem“** (**venture-capital**), aby úspěšně přestály prvních 5 až 10 let své činnosti. Hospodářský výzkum a hospodářská politika zde mohou mít významný přínos.

4.15.3 Stejně tak důležité jsou cíle optimalizace a rozvoje **infrastruktur výzkumu**, rozvoje **regionálních uskupení** zaměřených na výzkum a podporování a uvolnění výzkumného potenciálu v **konvergenčních a nejvzdálenějších regionech EU**. Zlepšení výzkumných infrastruktur a vybudování nových výzkumných infrastruktur usnadní a urychlí vytváření regionálních uskupení zaměřených na výzkum. I zde však o úspěchu spolurozhoduje především potřeba dostatečného **„rizikového kapitálu“ (venture-capital)**.

4.15.4 Výbor zdůrazňuje zejména význam dostatečného množství infrastrukturních opatření k posílení univerzit (k tomu viz odstavec 4.12.2). V této souvislosti poukazuje Výbor na to, že na více místech v EU již vznikla úspěšná uskupení technicky vyspělých firem, která se seskupují okolo určitých univerzit a/nebo výzkumných center a vyvolávají růst a inovace i v okolním hospodářském prostoru (poles of economic growth). K tomu také viz odstavec 4.16.2.

4.15.5 Významem **špičkových** evropských **výpočetních středisek** jako dalšího velmi důležitého infrastrukturního opatření se ještě budou zabývat následující odstavce (viz odstavec 5.8).

4.15.6 Na druhé straně Výbor doporučuje vyčlenit tématickou oblast **„věda ve společnosti“** z programu Kapacity ([29]) – pod podmínkou zmínění tohoto tématu rovněž v programu „Myšlenky“ – a přiřadit ji k prioritnímu **podprogramu „Sociální, ekonomické a humanitní vědy“** v programu „Spolupráce“. Tímto způsobem by bylo možné lépe využít potenciální synergické účinky v rámci těchto témat a vytvořit nezbytná propojení. Navíc by bylo jasnější, že celkový rozpočet těchto překrývajících se tématických oblastí činí dohromady 3 % tématických prioritních programů.

([28]) KOM (2005) 121 v konečném znění - 2005/0050 (COD).

([29]) Toto doporučení se týká pouze převážně sociologického zkoumání k tématu „věda ve společnosti“. Ta část rozpočtu, která je určena na opatření (výstavy, muzea, zasedání) ke zprostředkování vědy („Communicating Science“), tzn. jejích výsledků a způsobu práce, by naopak měla i nadále zůstat v rámci specifického programu „Kapacity“.

4.15.7 Dobrá a plodná mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a vzdělávání je základním stavebním kamenem globálního partnerství a odpovídá podstatě vědeckého výzkumu a vývoje. Akce **mezinárodní spolupráce** ([30]) zařazené do podprogramu Kapacity slouží významnému záměru spolupracovat (viz rovněž odstavec 4.13.1) s kandidátskými zeměmi, zeměmi sousedícími s EU, rozvojovými zeměmi a rozvojovými zeměmi s rozvíjejícími se ekonomikami. Výbor vítá, že je umožněna přinejmenším stejně důležitá spolupráce s vědecky a technicky velmi rozvinutými zeměmi jako **USA** nebo **Japonsko** v podprogramech „Spolupráce“ nebo „Lidé“ a že je v jednotlivých případech dokonce institucionalizovaná zvláštními bilaterálními smlouvami. Výbor uznává, že se tato spolupráce musí zrodit z aktuálních odborných potřeb, přesto tato důležitá fakta doporučuje zviditelnit a zdůraznit.

4.16 **Návaznost a nástroje na podporu výzkumu (režimy financování)**. Výbor již ve svém předchozím stanovisku předložil k oběma aspektům svá doporučení, která důrazně potvrzuje. Vzhledem k naléhavé potřebě větší **návaznosti** opětovně poukazuje na to, že zachování osvědčených nástrojů je významným přínosem a že by navrhovatelům při volbě nástrojů měla být poskytnuta větší volnost. Volba nástroje (nepodporovaného Komisí) pak však nesmí být v posudku penalizována resp. se v posudku nesmí vytvářet pořadí nástrojů. I v **prodloužené době platnosti 7. rámcového programu** – v takovém případě však pouze při adekvátním finančním pokrytí – vidí Výbor přínos k větší návaznosti.

4.16.1 Některé **nástroje** mají **nové označení** nebo jsou **zcela nové**. Na tomto místě Výbor i v tomto ohledu opakuje své obecné doporučení, totiž na jedné straně zacházet velmi opatrně se zaváděním nových nástrojů i s jejich přejmenováním (z důvodu požadované návaznosti), na druhé straně ale také dát při nezbytném vyzkoušení nových nástrojů najevo, že prozatím může jít o testovací fázi.

4.16.2 Kromě již dříve zmíněných **technologických platforem** jsou **Společné technologické iniciativy** novým nástrojem, který má sloužit k vytváření dlouhodobějších partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem. Přestože zde Výbor zatím postrádá jasnější představy Komise, m.j. rozdíl oproti technologickým platformám, průmysl a zejména malé a střední podniky do nich vkládají velké naděje. Mohly by mimo jiné vést k vytváření kooperativních sítí mezi velkými firmami a malými a středními podniky, ale také s univerzitami a výzkumnými centry, jakož i obecně k větším investicím do výzkumu a vývoje v soukromém sektoru. (viz rovněž odstavec 4.15.4) Proto by měly být nejen podrobněji rozpracovány rámcové podmínky a způsob fungování těchto Společných technologických iniciativ, nýbrž po uplynutí přiměřené doby by se mělo přezkoumat, zda byla splněna očekávání související s tímto nástrojem.

([30]) Viz též COM RTD info Special INCO, červenec 2005.

4.16.3 Komise by měla dbát na to, aby se při zavádění nových nástrojů neopakovaly stejné chyby jako při zavádění „sítí excelence“ v 6. rámcovém programu. Tam vedla chybná informační politika ke **zmatkům** a různému pochopení na straně všech zúčastněných a dokonce uvnitř Komise. Výbor vychází z toho, že mu bude dána příležitost zabývat se podrobnostmi tohoto tématu v některém z příštích stanovisek. **Vítá** návrh Komise zařadit mezi režimy financování rovněž **články 169 a 171** Smlouvy o EU.

5. **Zvláštní připomínky**

5.1 Zvláštní poznámky patří především tématickým **podprogramům programu „Spolupráce“**, které jsou jádrem rámcového programu. Zde je třeba zopakovat, že Výbor v zásadě vítá návrhy Komise a doporučuje je k provedení.

5.2 Výbor se přitom nejprve zabývá důležitým aspektem **témat zasahujících do různých oborů a oblastí**, která v závislosti na svém druhu vyžadují koordinaci či řízení shora a jako taková často zahrnují i **podprogram „Sociální, ekonomické a humanitní vědy“** (viz též odstavec 5.8). Proto by se mělo zajistit, aby navzdory (i z administrativních důvodů) nevyhnutelné podrobné struktuře jednotlivých programů byla rozpoznána, zpracována a využita **vyšší souvislost** mnoha problémů, které je třeba řešit. V souladu s tím Výbor doporučuje postarat se o vyšší koordinaci i o nezbytná propojení.

5.2.1 Otázkou **výzkumu v oblasti bezpečnosti a boje proti terorismu**, která s tím souvisí, se zabýval již oddíl 4 tohoto stanoviska.

5.2.2 Dalším příkladem je **demografický rozvoj** ([31]). Nezbytný výzkum v této oblasti sahá od sběru demografických údajů, příčin a trendů přes nízkou porodnost, která v mnoha členských státech budí znepokojení, až k dopadům tendenčně stále se prodlužující průměrné délky života. V souvislosti s průměrnou délkou života jde na jedné straně o nezbytný geriatrický/lékařský výzkum a techniku péče ([32]). Zvlášť důležitým aspektem jsou zde socioekonomické otázky spojené s celou komplexní problematikou.

5.2.3 I téma **zdraví** (viz odstavec 5.9) je konec konců tématem týkajícím se více oblastí, neboť je ovlivňováno způsobem života, pracovními podmínkami, vlivy životního prostředí, výživou, připraveností nechat se očkovat, závislostmi atd.

5.3 Samo sebou také některé podprogramy z velké části **zasahují do více oblastí**. Jejich výsledky mají totiž bezprostřední přínos nejen pro výkonnost evropského průmyslu, ale na základě svého tématického propojení i pro další podprogramy (k tomu opět viz též odstavec 5.2).

5.4 To platí zejména pro podprogramy **Informační a komunikační technologie (IKT),** jakož i **Biotechnologie, Nanovědy, nanotechnologie, materiály a nové výrobní technologie**. Avšak i podprogram **Energetika** je úzce spjat s podprogramem **Životní prostředí** a podprogramem **Doprava**. Proto lze vyváženost mezi jednotlivými podprogramy posuzovat v nejlepším možném případě jen po stránce kvality. Následující poznámky se tedy v této míře musí chápat pouze při zohlednění tohoto omezení.

5.5 Informační a komunikační technologie (**IKT**) jsou skutečně klíčovými technologiemi pro všechny oblasti průmyslu, hospodářství, služeb, vědy a techniky včetně bezpečnosti a obrany. Jsou určujícím prvkem celosvětové hospodářské soutěže. S ohledem na význam špičkových počítačů pro mnohé důležité otázky – od výzkumu klimatu, výzkumu v oblasti bezpečnosti, výzkumu materiálů až po např. syntézu nových lékařských účinných látek – existuje v Evropě i jasná potřeba dostihnout vývoj, zejména vůči Japonsku a USA. Tato potřeba se týká jednak zřízení špičkových evropských výpočetních středisek - což je spíš úkolem pro program „Kapacity“ resp. „Infrastruktury“ - a jednak vlastního vývoje příslušného technického (hardware) a programového (software) vybavení v Evropě.

5.5.1 Přesto je zarážející, že i nyní je - stejně jako v 6. rámcovém programu - zdaleka největší část rozpočtu určena na podprogram IKT. Vzhledem k důležitosti (i v rámci národního hospodářství) ostatních témat jako je energetika nebo např. zdraví vyvstává otázka, zda by zde ve smyslu provázanosti mezi podprogramy neměla být ještě zachována možnost určitých **posunů důrazu**. Odpověď na tuto otázku závisí mimo jiné na tom, v jakém rozsahu provádí program IKT přípravné práce pro ostatní programy, např. pro výzkum v oblasti bezpečnosti nebo průzkum vesmíru.

5.5.2 Z podnětu tohoto příkladu Výbor obecně doporučuje připustit při provádění 7. rámcového programu **dostatečnou flexibilitu v přidělování prostředků z rozpočtu** pro jednotlivé podprogramy resp. využít zamýšlenou provázanost např. prostřednictvím společných veřejných soutěží pro podprogramy. Poznámka Výboru na adresu IKT platí obdobně i pro podprogramy Doprava a Astronautika (např. letectví).

5.5.3 Výbor znovu vyjadřuje své uspokojení nad zahájením budování **projektu Galileo**, který je ukázkovým příkladem uplatňování zásady subsidiarity. Výbor v jeho technologii a zejména v jeho využití také vidí typické znaky multidisciplinárních úkolů, jež se vzájemně překrývají, současně s vysokou technickou inovační hodnotou.

([31]) CESE 818/2005 fin.
([32]) Úř. věst. C 74, 23.3.2005.

5.6 Výbor opakuje, že velmi vítá vytvoření důležitého podprogramu **Energetika** v rámci 7. rámcového programu, konec konců je totiž v souladu s doporučením, které již několikrát vyslovil. Ale dokonce přes skutečnost, že i 7. rámcový program Euratom je silně zaměřen na energetický výzkum, zastává názor, že by se tomuto životně důležitému a vysoce aktuálnímu tématu měla přikládat ještě větší váha. Energie je „základní potravinou" konkurenceschopné národní ekonomiky, na jejímž **dovozu** je EU v současné době nejen **závislá, což vzbuzuje obavy**, ale jejíž zdroje budou zřejmě ze střednědobého hlediska ubývat na celém světě. Klíč k řešení problémů s energií leží ve výzkumu a vývoji.

5.6.1 Výbor proto vítá, že se na rozvoj **obnovitelných zdrojů energie** klade tak velký důraz. Hrají hlavní roli v celé problematice energetiky a životního prostředí (globální oteplování). V tomto ohledu odkazuje Výbor na svá četná stanoviska ([33]), která pojímají celé spektrum potřeb výzkumu v oblasti obnovitelných zdrojů energie – od geotermie přes biomasu, solární a větrnou energii až po techniky akumulace. Díky financím ze 7. rámcového programu obdrží obnovitelné zdroje energie další důležitou podporu jako doplněk k nejrůznějším podpůrným opatřením na zavedení na trh (např. zákon o zásobování elektrickou energií), která má sloužit vývoji konkurenceschopných produktů. Doporučuje rovněž provést testy, které by podrobněji přezkoumaly energetickou bilanci obnovitelných systémů, protože nedávno se objevily pochybnosti např. o pozitivní energetické účinnosti některých biopaliv ([34]).

5.6.2 Výbor však poukazuje zejména také na to, že použití **„klasických"** fosilních **zdrojů energie - uhlí, ropy a zemního plynu** ([35]) je i nadále, tedy i pro několik příštích desítek let, páteří evropského i celosvětového zásobování energií. Proto mají veškeré výzkumné a vývojové činnosti, které při získávání, přepravě a využití těchto zdrojů energie přispívají ke **zvýšení efektivnosti** – a tím i přímo či nepřímo ke snižování emisí skleníkových plynů, ten nejvyšší význam pro národní hospodářství a politiku životního prostředí. Tyto aspekty jsou sice zahrnuty do podprogramu Energetika do části pojednávající o emisích CO_2 (včetně **zachycování a uchovávání CO_2**) a o zvýšení efektivnosti. Mělo by se však zajistit, aby na ně byly poskytnuty nezbytné prostředky. Navíc zde existuje synergetické propojení na podprogramy **Materiály** a **Doprava**. Mimo to Výbor vítá s tím spjatý program pro výzkum uhlí a oceli ([36]).

5.6.3 Výbor proto kromě výzkumné a vývojové činnosti v oblasti obnovitelných zdrojů energie doporučuje klást důraz odpovídající významu i na energetické techniky zpracování fosilních zdrojů energie. To platí tím spíše, že v nadcházejících dvou desetiletích je třeba nahradit velkou část stávajících elektráren využívajících spalování fosilních zdrojů energie a doplnit je o další nové (v EU několik stovek!). Z ekonomického hlediska a z hlediska politiky životního prostředí je velmi důležité, aby byla v tomto směru nasazena **nejmodernější technika**. V neposlední řadě vyvstává v souvislosti s vysokými cenami ropy otázka, odkdy budou techniky získávání pohonných látek z uhlí moci představovat ekonomicky konkurenceschopnou alternativu.

5.6.4 Co se týče dalších podrobností, odkazuje Výbor na svá dřívější a současná stanoviska ([37]) k energetickému výzkumu a energetické problematice.

5.7 Zlepšení energetických technik je totiž také jedním z nejdůležitějších opatření proti změně klimatu a jiným nežádoucím vlivům životního prostředí ([38]).

5.7.1 Proto by toto obsahové propojení obou podprogramů mělo být využito i k jejich optimalizaci. Zatímco by měl výzkum v rámci podprogramu Životní prostředí (včetně změny klimatu) poskytnout především **diagnózu**, podprogram Energetika slouží zejména k **terapii**.

5.7.2 Avšak i uvnitř podprogramu Životní prostředí mají být vytvořena a využívána důležitá propojení a součinnosti mezi analýzou/diagnózou (např. „geologie mořského dna") a možnou terapií (např. „ochrana mořského dna").

5.8 Také podprogram **Sociální, ekonomické a humanitní vědy** doplněný o program **Věda ve společnosti**, připojený na základě doporučení v odstavci 4.15.5, by měl být chápán jako téma zasahující do více oblastí. Výbor mimo to připomíná své dřívější doporučení silnějšího propojení mezi přírodními a humanitními vědami (včetně sociálních věd), jejich protagonisty, ale rovněž jejich metodami a kritérii ([39]). Sociální a humanitní vědy by se měly podílet také na zjišťování příčin v rámci výzkumu v oblasti bezpečnosti.

5.8.1 V této souvislosti Výbor vítá zdůrazněnou důležitost **průzkumů v rámci národního hospodářství** za účelem rozvinutí těch nejlepších postupů pro vnitřní trh a pro Lisabonskou strategii vzhledem k celosvětovému rozměru hospodářské soutěže a dalším dopadům globalizace. Vyzdvihuje naléhavost výzkumu a politických konzultací (k tomu viz též program

([33]) např. Úř. věst. C 241, 7.10.2002. Úř. věst. C 221, 8.9.2005a Úř. věst. C 286, 17.11.2005.

([34]) David Pimentel a Ted. W. Patzek, Natural Resources Research, svazek 14, č. 1, 2005.

([35]) Úř. věst. C 120, 20.5.2005.

([36]) Úř. věst. C 294, 25.11.2005.

([37]) Úř. věst. C 241, 7.10.2002, Úř. věst. C 133, 6.6.2003, Úř. věst. C 108, 30.4.2004, Úř. věst. C 110, 30.4.2004, Úř. věst. C 302, 7.12.2004, Úř. věst. C 286, 17.11.2005, Úř. věst. C 120, 20.5.2005.

([38]) Viz též: Německá fyzikální společnost - září 2005 „Klimaschutz und Energieversorgung in Deutschland 1990 – 2020" [Ochrana klimatu a zásobování energií v Německu v letech 1990 - 2020].

([39]) Zde se jedná o velmi komplexní otázku, kterou se částečně zabýval Úř. věst. C 221, 7.8.2001 v odstavci 3.9 a oddílu 6.

Společného výzkumného střediska, odstavec 5.10.1) ke zjišťování příčin nezaměstnanosti, silných a slabých stránek různých systémů hospodářství, jakož i ke zjišťování příčin, dopadů a potenciálních změn ve směřování demografického rozvoje. V neposlední řadě zdůrazňuje důležitost prohloubeného zkoumání kauzální souvislosti mezi výzkumem, inovacemi a blahobytem.

5.8.2 Spolu s **právními vědami** jde při tom konec konců i o vědecké základny pro všechny oblasti politiky EU jako např. sociální politiku, právní politiku, hospodářskou politiku (monetární politiku, fiskální politiku, inovační politiku atd.) a bezpečnostní politiku. Obzvláště se ale jedná o politicko-hospodářsko-právní otázky budoucího vnitřního rozvoje EU - vnitřní trh, soudržnost, integraci a správu nevyjímaje.

5.8.3 Výbor mimo to zdůrazňuje zvlášť aktuální otázku **politického a kulturního sebepojetí Evropské unie a jejích hranic**. K tomuto aspektu by se měla propracovat také otázka společných rysů evropské kultury v oblastech umění, vědy, architektury, techniky a módy, ale rovněž v dějinách vývoje ideí, právnictví, pořadí hodnot a řízení státu. Moderní myšlenka státu vznikla v Evropě (a byla poprvé uskutečněna v USA). To ale pak znamená také podrobnější studie o pojetí kultury, jeho fasetách, nejasnostech, hierarchiích hodnot a nedorozuměních.

5.8.4 Vzhledem k rozmanitosti důležitých podotázek by **rozpočet** určený na podprogram Sociální, ekonomické a humanitní vědy i přes navrhované zapojení rozpočtu na Vědu ve společnosti **nemusel stačit**. Konečné posouzení tohoto aspektu vyžaduje zapojení těch dílčích úkolů humanitních věd, které jsou vytyčeny v rámci jiných podprogramů, jako např. Energetiky.

5.8.5 V neposlední řadě Výbor vyzdvihuje všechny **etické otázky** plynoucí z napjaté pozice mezi poznatky, výzkumem a uplatněním, mezi riziky a příležitostmi. Důležitým aspektem, i s ohledem na Lisabonskou strategii, jsou souvislosti a protiklady mezi ideologicko-dogmatickými pozicemi, ochotou podstoupit riziko a pokrokem.

5.8.6 Tím se opět zabíhá do tématické oblasti **Věda ve společnosti**. K tomu již Výbor vypracoval velmi obsáhlé stanovisko ([40]). I ve smyslu tohoto dřívějšího stanoviska vítá spektrum témat navržené Komisí. Patří sem záměr přiblížit vědecký výzkum a poznatky občanům, posílit vzájemné porozumění a především motivovat mladé lidi ke vědecké kariéře. Naskýtá se zde také možnost zřízení fóra, které by občany a spotřebitele přiblížilo k vědě a výzkumu a zohledňovalo jejich názory.

([40]) Úř. věst. C 221, 7.8.2001.

5.8.6.1 V tomto směru považuje za důležité zejména ty činnosti, které umožňují bezprostřední kontakt, ne-li dokonce možnost „zkusit si to také“: kvalitní technická muzea, specializované laboratoře, akce typu „být jeden den u toho“ atd. Především je však třeba zajistit, aby dobrá a názorná **výuka přírodních věd** získala v učebních osnovách středních škol opět dostatečnou váhu. Tím se má hlavně podpořit zájem a pochopení pro přírodní vědy a techniku. Teprve dostatečné znalosti umožňují vytvořit si vlastní názor na věc.

5.8.6.2 Znalosti z oblasti přírodních věd jsou neodmyslitelné rovněž při procvičování myšlení a při vytváření si **jasného obrazu světa**.

5.8.6.3 Stejně tak důležité je však pomocí tohoto programu více zapojit do diskuse a do rozhodovacích procesů samotné výzkumné pracovníky a jejich úhel pohledu na věc.

5.9 Obzvláště důležitý podprogram se týká velmi širokého tématu **zdraví**, kterým se Výbor zabýval již několikrát. Zahrnuje veškeré činnosti výzkumu a vývoje týkající se témat diagnóza, terapie, zmírnění a prevence chorob.

5.9.1 Prioritou by zde měla být zpočátku léčba nebo prevence těch onemocnění, která se vyznačují velmi vysokou **úmrtností** a **nemocností** – u dětí, dospělých i starých lidí – nebo která by v případě nekontrolovatelných epidemií měla za následek zvlášť vysokou úmrtnost.

5.9.2 Za neustálé prodlužování průměrné délky života lze vděčit jak úspěchům dosavadního lékařského pokroku, tak i nabídce stále lepší a zdravější výživy. Tím však pořád více vystupují do popředí **nemoci podmíněné nesprávnou životosprávou** (např. obezita ([41]), kouření), jakož i zdravotní postižení a **nemoci z povolání** i **nemoci dané věkem**. O důležitosti tohoto tématu se již několikrát pojednávalo výše ([42]), nezahrnuje pouze lékařské/lidské aspekty, nýbrž i – s ohledem na schopnost pracovat či náklady na péči – aspekty důležité z hlediska národního hospodářství. Tato důležitost platí i pro celkovou problematiku organizace a financování systému zdravotnictví a využití lékařského pokroku. Analogicky platí i pro výzkum ke zmírnění **zdravotních postižení**, tedy ke zvýšení kvality života zdravotně postižených osob a jejich možnému začlenění do pracovního procesu.

5.9.3 Otázky zdravotních postižení a otázky zdraví se však ne vždy kryjí. Proto by se zdravotní postižení měla brát v úvahu ve všech relevantních oblastech programu.

([41]) Úř. věst. C 24, 31.1.2006.

([42]) Viz poznámky pod čarou k odstavci 5.2.2.

5.9.4 Výbor navíc poukazuje na **mezinárodní rozměr** tématu Zdraví: na jedné straně na spolupráci se státy, kteří provádějí intenzivní a úspěšný výzkum, na druhé straně na aspekty zdravotnické pomoci rozvojovým zemím. To přidává spolupráci s WHO (World Health Organisation/Světová zdravotnická organizace) na zvláštním významu.

5.9.5 Také celosvětové šíření nových přenašečů nemocí je mezinárodním tématem, v jehož rámci je spolupráce s **WHO** rovněž velmi důležitá.

5.9.6 Mezinárodní spolupráce navíc poskytuje příležitost k vypracování podrobnějších klinických studií nejen o populaci obecně, ale také s ohledem na věk: o dětech, dospělých, starých lidech.

5.9.7 Pozoruhodné práce soukromého sektoru v oblasti výzkumu a vývoje (farmaceutického průmyslu a výrobců lékařských přístrojů) na poli zdravotnictví jsou dobrým příkladem uplatnění článku 169 na **partnerství mezi soukromým sektorem a výzkumem podporovaným veřejnou správou** (i členskými státy).

5.10 **Společné výzkumné středisko** (mimo jadernou oblast)

5.10.1 Společné výzkumné středisko se angažuje v oblastech schopných **podporovat politiku EU po vědeckotechnické stránce**. K těm se počítá např. oblast trvale udržitelného rozvoje, ochrany klimatu, potravin, energetiky, dopravy, chemických látek, metod nahrazujících pokusy na zvířatech, výzkumné politiky, informačních technologií, referenčních metod a materiálů, jakož i rizik, nebezpečí a sociálněekonomických dopadů biotechnologie, ale i technik ekonometrického modelování a analyzování. Dalším úkolem je rozvoj vědeckotechnických **referenčních údajů** pro různé oblasti monitorování životního prostředí a potravin. V tom také spočívá hodnotný přínos k vypracování právních předpisů Společenství.

5.10.2 Výbor vidí další úkol Společenství ve spolupráci národních ústavů pro metrologii (měření) s rozdělením úkolů a ve standardizaci při současném zapojení se do jejich programů. Ve smyslu vnitřního trhu a evropské integrace obecně by se mělo zvážit, zda by při zapojení příslušných stávajících národních institucí, příslušných průmyslových odvětví a Společného výzkumného střediska neměl být vytvořen **Evropský standardizační úřad** (**European Bureau of Standards**). Dosavadní rozmanitost by poskytovala příležitost realizace paralelních metod, srovnání metod i vývoje novinek při obzvlášť spolehlivém vybavení a spolupráci.

5.10.3 Výbor bere s uspokojením na vědomí, že aktivity Společného výzkumného střediska jsou integrovány do činností **mezinárodní vědecké obce**. Takovou integraci však považuje za velmi důležitou i s ohledem na sociální, ekonomické a humanitní vědy uvedené v odstavci 5.8.

6. **7. rámcový program Euratom**

6.1 **Kontrolovaná jaderná syntéza**. Výbor opakuje své vyjádření z nedávného stanoviska ([43]) k energii z jaderné syntézy, totiž že mírové využití energie z jaderné syntézy skrývá potenciál pro velmi důležitý přínos k dlouhodobému řešení problémů zásobování energií ve smyslu trvalé udržitelnosti, nezávadnosti pro životní prostředí a konkurenceschopnosti. Stejně jako jaderné štěpení by ani jaderná syntéza neemitovala žádné plyny poškozující klima, zato by ale měla další důležité výhody.

6.1.1 Výbor blahopřeje Komisi i jiným zúčastněným subjektům k úspěchu jejich jednání, která i on sám doporučoval a jejichž prostřednictvím bylo umožněno přenést důležitý mezinárodní projekt ITER do Evropy. Za pomoci projektu **ITER** ([44]) byl učiněn rozhodující krok směrem k pozdějšímu „demonstračnímu" reaktoru DEMO. Ovšem je s tím rovněž spojen závazek financování ITERu podle smlouvy a nezbytných přípravných a doprovodných programů, jakož i přípravných programů pro **DEMO**.

6.1.2 V tomto ohledu Výbor apeluje také na členské státy, aby se samy rozhodujícím způsobem podílely na evropském programu jaderné syntézy a v souladu s tím podporovaly své laboratoře přidružené k programu. Výbor si je vědom skutečnosti, že program Syntéza tímto vkročil do fáze, jejíž realizace vyžaduje také značné – a oproti dřívějšku vyšší – vynaložení finančních prostředků. Vzhledem k potenciálu tohoto zdroje energie a závažnosti energetické otázky to však považuje za nezbytné a oprávněné.

6.1.3 Co se týče dalších podrobností, odkazuje Výbor na své nedávné stanovisko ([45]) k tomuto tématu. Přitom zdůrazňuje práce v oblasti vývoje za účelem **přípravy DEMO** (vývoj materiálů i vzorců, systematická koncepce atd.) i průzkumy lepších **koncepcí zapojení**.

([43]) Úř. věst. C 302, 7.12.2004.

([44]) ITER bude vyrábět 500 MW energie ze syntézy. Je to mezistupeň mezi dnešními pokusy plazmafyziky, JETu a „demonstrační" elektrárnou DEMO vyrábějící elektřinu. Je to mezinárodní partnerský projekt na jedné straně mezi Čínou, EU a Švýcarskem a na druhé Japonskem, Koreou, Ruskem a USA, který je realizován v Cadarache (Francie).

([45]) Viz poznámka pod čarou č. 44.

6.2 **Jaderné štěpení a radiační ochrana**. Jaderná energie je nejvýznamnějším v současnosti dostupným zdrojem základní elektřiny vyrobené bez emisí uhlíku. U části obyvatelstva však přetrvávají obavy ohledně provozních rizik a bezpečného ukládání vyhořelého jaderného paliva. Výbor připomíná svá stanoviska k jaderné energii ([46]) (jadernému štěpení) a k tzv. nukleárnímu balíčku ([47]). Již ve stanovisku k nukleárnímu balíčku uvádí, že *podporuje Komisi v jejím záměru aktivně stimulovat výzkum v oblasti bezpečnosti jaderných zařízení a nakládání s radioaktivním odpadem i v budoucnosti a koordinovat ho v rámci celého Společenství*. Opatření navržená Komisí slouží k tomuto účelu a jsou z obsahového hlediska vítána.

6.2.1 **Reaktorové systémy**. Zde se jedná o výzkumné práce jednak k podpoře dalšího bezpečného provozu stávajících reaktorových systémů (včetně zařízení pro oběh paliv), jednak ke zhodnocení potenciálu a bezpečnostních aspektů budoucích reaktorových koncepcí.

6.2.1.1 Výbor považuje toto zhodnocení za velmi důležité, protože by mělo vést k **vývoji inovačních reaktorových systémů**. Dějiny techniky ukázaly, že největšího pokroku lze dosáhnout dalším inovačním rozvojem popř. generacemi systémů a koncepcí. Vzhledem k důležitosti jaderné energie z hlediska energetické politiky by zde měl být rozvíjen a využit stávající potenciál – nárůst bezpečnosti, snižování radioaktivního odpadu (zvláště dlouhodobého), extenze zdrojů a odhalení dalších zdrojů.

6.2.2 **Radiační ochrana**. Cílem je prohloubit vědeckou základnu pro ochranu obyvatelstva před ionizujícím zářením, které vzniká při využití radioaktivity nebo jiných zdrojů záření v lékařství, výzkumu a průmyslu (včetně výroby jaderné energie). Obzvlášť důležitým předmětem zkoumání jsou při tom **účinky velmi malých dávek záření**, které jsou statisticky obtížně přístupné a na které proto panují stále ještě rozporuplné názory.

6.2.3 Velmi důležitý je rovněž rozvoj, který slouží k technické kontrole a sledování veškerých **opatření k nešíření** materiálů či technologií na výrobu jaderných zbraní.

6.3 Jak pro rozvoj elektráren založených na jaderné syntéze, tak pro bezpečný provoz a další vývoj reaktorů, ve kterých probíhá štěpení jádra, je naléhavě nutné **vychovat** dostatečně kvalifikované **nástupce** a **připravovat je** v odpovídajících experimentálních zařízeních. To se podaří jen tehdy, bude-li jaderné technologii v Evropě opět přidělena vyšší priorita a vzroste tak zájem v řadách budoucích vědeckých pracovníků. **Výzkum a vzdělávání** musí i zde osvědčeným způsobem vytvořit **symbiózu**.

6.3.1 Co se týče dalších podrobností, odkazuje Výbor na svá nedávná stanoviska ([48]) k tomuto tématu.

6.4 *Společné výzkumné středisko – program Euratom*

6.4.1 Výbor vítá, že Společné výzkumné středisko **podporuje proces tvorby politiky** v oblasti jaderné energie, včetně provádění a sledování stávajících strategií a reagování na nové požadavky.

6.4.2 Výbor považuje za správné rovněž zaměření „jaderného“ programu Společného výzkumného střediska na **stěžejní témata likvidace odpadu, bezpečnosti a sledování**. Právě v nich spočívají jednak obavy občanů, jednak nutnost spolehlivých řešení. Výbor vychází z toho, že i tyto činnosti budou propojeny a koordinovány s činnostmi členských států.

6.4.3 Dle názoru Výboru je důležitým úkolem také (dále) rozvíjet postupy umožňující ještě lepší sledování **nešíření** materiálů či technologií na výrobu jaderných zbraní (viz též odstavec 4.10.2).

V Bruselu dne 14. prosince 2005.

předsedkyně

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Anne-Marie SIGMUND

([46]) Úř. věst. C 110, 30.4.2004.

([47]) Úř. věst. C 133, 6.6.2003.

([48]) Viz předcházející poznámky pod čarou.